

Beslut

efter kvalitetsgranskning av det specialpedagogiska arbetet för att stödja lärare inom garantin för tidiga stödinsatser vid Innovitaskolan Östersund med huvudman Pysslingen skolor och förskolor

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Innovitaskolan Östersund avseende kvaliteten inom det specialpedagogiska arbetet för att stödja lärare inom garantin för tidiga stödinsatser.

Granskningens syfte är att bedöma kvaliteten i de samråd som sker inom garantin för tidiga stödinsatser. I dessa samråd ska personal med specialpedagogisk kompetens bidra med sin kompetens till skolors arbete med att främja de yngre elevernas språkliga (svenska) och matematiska utveckling.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning av skolenhetens förberedelse och genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser, utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Innovitaskolan Östersund den 1 mars 2023. Besöket genomfördes av utredarna Susanne Lindberg Åkerberg och Roger Persson.

Vid granskningsbesöket inhämtades information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- En gruppintervju med lärare och förskollärare som undervisar i förskoleklass.
- En gruppintervju lärare som undervisar i åk 1-3.
- En intervju med personal med specialpedagogisk kompetens.
- En intervju med rektorn.
- Studier av dokument som begärts in från skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

Den här granskningen är del av ett större regeringsuppdrag att följa upp och utvärdera garantin för tidiga stödinsatser

(<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/garanti-for-tidiga-stodinsatser/>). De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras hösten 2023.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att arbetet på Innovita Östersund kan utvecklas avseende samråd inom garantin för tidiga stödinsatser.

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Rektorn behöver därför inleda ett utvecklingsarbete inom följande del.

- Att utveckla rutinerna för arbetet med de samråd som ska ske mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Rektorn behöver därför inleda ett utvecklingsarbete inom följande del.

- Att säkerställa att särskild bedömning vid indikation samt planering av stödinsatser sker i samråd med specialpedagogisk kompetens.
- Att säkerställa att samrådsarbetet i svenska som andraspråk och matematik blir likvärdigt med samrådsarbetet i svenska.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2023-10-02 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:8799) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att arbetet inom de granskade områdena "Förberedelser för samråd" och "Genomförande av samråd" inom garantin för tidiga stödinsatser kan utvecklas.

Granskningen visar att det finns ett nära samarbete mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens och att det förs samtal om hur det gemensamma arbetet med garantin ska utformas. Det finns utarbetade rutiner för samarbetet men dessa omfattar inte samtliga samråd inom garantin. Behov av kompetensutvecklingsinsatser har identifierats men det förs inte specifika samtal om vad garantin ska leda till och det saknas en samsyn kring garantins samtliga delar.

Granskningen visar vidare att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens löpande analyserar resultaten av de obligatoriska materialen tillsammans och tar avstamp i vad det är som påverkar elevernas resultat. De använder sina specifika kunskaper och samtar om vilket stöd som fungerar för olika elever samt reflekterar och analyserar undervisningen tillsammans. Däremot samråder inte lärare och personal med specialpedagogisk kompetens kring särskild bedömning vid indikation och planering av stödinsatser. Samrådsarbetet inom svenska som andraspråk och matematik är heller inte likvärdigt med samrådsarbetet i svenska.

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Motivering

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens har ett nära samarbete men har ännu inte utvecklat samsyn kring garantins samtliga delar

Granskningen visar att det finns ett nära samarbete mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens och att det förs samtal om hur det gemensamma arbetet med garantin ska utformas. Av samtliga intervjuer framgår att det finns utarbetade rutiner för samarbetet mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens men att dessa främst berör deras generella arbete och inte rymmer samtliga samråd som garantin består av. I intervju uppger lärare att de inte specifikt pratar om vad garantin ska leda till på skolan utan att de mer pratar om vad deras arbete ska leda till. Detta bekräftas även i intervju med rektor där det även framkommer att rektor ser på arbetet med garantin som en del i det systematiska kvalitetsarbetet.

Såväl lärare som personal med specialpedagogisk kompetens berättar även i intervju att de löpande för samtal om undervisning, extra anpassningar samt särskilt stöd att detta leder till att undervisningen utvecklas och att eleverna skyndsamt får stöd. Dock framkommer att dessa samtal specifikt inte är kopplade till garantin utan ligger inom ramen för deras generella arbete med insatser och skolutveckling.

Vidare framkommer att det saknas en samsyn kring garantins samtliga delar. I intervju med lärare från förskoleklass och personal med specialpedagogisk kompetens framgår exempelvis att de har olika sätt att se på hur kartläggningamaterialen ska genomföras och vad dess syfte är. Enligt personal med specialpedagogisk kompetens är detta något de själva identifierat och även initierat ett arbete kring. I samtliga intervjuer framkommer även att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens endast använder enstaka begrepp som är centrala i garantin och att de använder andra ord istället. Innebörden i de begrepp som är centrala i garantin har inte heller diskuterats gemensamt.

Behov av kompetensutvecklingsinsatser identifieras i arbetet med garantin

Granskningen visar att såväl lärare som personal med specialpedagogisk kompetens har identifierat behov av kompetensutvecklingsinsatser inom ramen för garantin, dock har ännu inte några särskilda insatser kopplade till garantin genomförts. Rektorn och personal med specialpedagogisk kompetens uppger i intervju att de har uppmärksammat utmaningar med elever som har en språkstörning och att det kopplat till dessa skulle behövas mer kompetens. Personal med specialpedagogisk kompetens uppger vidare att de identifierat att de även behöver mer kompetens inom matematik på skolan och lärare berättar att det kan vara svårt att bedöma elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och att det behövs fortbildning inom det området. I intervjun med lärare för förskoleklass framkommer att de inte haft någon särskild kompetenshöjande insats i samband med att garantin kom men att det troligen beror på att de redan arbetade med delar av det som garantin består av. Dock har de fått tid att läsa in sig och tala med kollegorna vilket lärarna lyfter fram som kompetensutveckling i form av kollegialt lärande. I samtliga intervjuer framkommer även att förslag på kompetensutvecklingsbehov välkomnas och uppmuntras av skolläda.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Motivering

Den särskilda bedömningen utifrån indikation görs inte i samråd mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens

Granskningen visar att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens löpande analyserar resultaten av de obligatoriska materialen tillsammans och tar avstamp i vad det är som påverkar elevernas resultat. Dock framkommer att lärare själva tar ställning till elever som uppvisar indikation och utifrån sin bedömning sätter in stödinsatser innan de träffar personal med specialpedagogisk kompetens för den särskilda bedömningen, vilket medför ökad risk att elever som är svåra att upptäcka gallras bort. Det framkommer dock att det sker kontinuerliga uppföljningar av de anpassningar och stödinsatser som sätts in inom ramen för garantin och att personal med specialpedagogisk kompetens är med redan från ett tidigt stadium för att säkerställa att uppföljning sker.

I samtliga intervjuer med lärare och personal med specialpedagogisk kompetens framkommer att de samtalar om resultat, undervisning och anpassningar tillsammans och att samtalen berör såväl grupp- som individnivå. I analyserna som görs uppmärksammas mönster och skillnader som rör kön, modersmål och funktionsnedsättning i relation till såväl resultat som till stöd och anpassningar. Detta bekräftas även i intervju med rektorn, där det även framkommer att de inte har kommit lika långt i samrådsarbetet i svenska som andraspråk och matematik som i svenska utan att det finns en del arbete kvar att göra.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens reflekterar över undervisningen och tar stöd av varandras professioner

Granskningen visar att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens för samtal om hur undervisningen och bedömningssituationerna fungerar för olika elever. I intervju berättar såväl lärare från förskoleklass som personal med specialpedagogisk kompetens att de nu talar mycket om att skapa bra bedömningssituationer där eleverna kommer till sin rätt. De uppger även att de för samtal om hur de kan få in bedömningen i undervisningen på ett mer naturligt sätt för att minska på testsituationerna. I samtliga intervjuer beskrivs att de har ett pågående utvecklingsarbete på skolan som handlar om differentierad undervisning och att diskussioner och samtal som sker inom ramen för det arbetet går i linje med, och kan kopplas till, garantin.

Vidare framkommer att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens tar stöd av varandras kompetenser och att lärare får hjälp att analysera sin egen undervisning som en följd av bedömningen som sker inom ramen för garantin. Lärare beskriver i intervju att personal med specialpedagogisk kompetens genom sina frågor får dem att lyfta blicken och se såväl styrkor som utvecklingsbehov i sin undervisning. De uppger även att de delar erfarenheter och kunskaper samt pratar om vad som fungerar bra respektive mindre bra i undervisningen.

Identifierade utvecklingsområden

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- **Att utveckla rutinerna för arbetet med de samråd som ska ske mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens.**

Skollagen definierar tre situationer inom garantin för tidiga stödinsatser, där ansvarig förskollärare eller lärare som huvudregel ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens (särskild bedömning, planering av stöd och uppföljning av extra anpassningar)¹.

Granskningen visar att det på Innovitaskolan Östersund saknas rutiner som omfattar samtliga samråd inom garantin och som tydliggör vilket ansvar lärare och personal med specialpedagogisk kompetens har i de olika samråden. Det saknas också samsyn om vad garantin omfattar och förståelse för de särskilda begrepp som särskiljer arbetet med garantin. Genom att utveckla skolans rutiner för hur samråden ska gå till blir arbetet mindre personbundet och sårbart, vilket i sin tur bidrar till en ökad kontinuitet och långsiktighet. Gemensamma diskussioner om vad garantin omfattar och dess centrala begrepp ("visa indikation", "särskild bedömning" och "samråd") ökar förutsättningarna för att nå målet med garantin. Det är särskilt viktigt att det finns en samsyn om den låga tröskel som ska krävas för att en elev ska bedömas uppvisa "indikation". Detta för att minimera risken för att elever som inte har så uppenbara stödbehov förblir oupptäckta.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorn ger lärare och speciallärare förutsättningar att utveckla skolans rutiner så de innefattar samtliga tre samråd och också tydliggör lärares och personal med specialpedagogisk kompetens ansvar i de olika delarna. I samband med att rutinerna utvecklas kan också diskussioner föras som syftar till att nå en gemensam förståelse om vad som särskiljer garantin och dess begrepp från ordinarie arbete.

¹ 3 kap. 4 a § skollagen (2010:800).

Med fördel kan Skolverkets rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser användas i detta arbete.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Att säkerställa att särskild bedömning vid indikation samt planering av stödinsatser sker i samråd med specialpedagogisk kompetens.
- Att säkerställa att samrådsarbetet i svenska som andraspråk och matematik blir likvärdigt med samrådsarbetet i svenska.

Garantin består av flera led för att säkerställa att elever i behov av stödinsatser får rätt stöd i rätt tid. Ansvarig förskollärare eller lärare ska i förskoleklassen, årskurs 1 och 3 i grundskolan under vissa förutsättningar genomföra en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling.² Den särskilda bedömningen ska ske i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens.³

Granskningen visar att att särskild bedömning vid indikation samt planering av stödinsatser görs av lärare på egen hand innan samråd med personal med specialpedagogisk kompetens har genomförts. Att den specialpedagogiska kompetensen inte används i enlighet med garantin kan medföra att elever som har mer svårupptäckta stödbehov riskerar att inte upptäckas i tid och att de stödinsatser som sätts in inte har optimal effekt. Genom att särskild bedömning av elever som visar indikation sker i samråd mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens och att även planering av stödinsatser sker i samråd skapas förutsättningar för att syftet med garantin bättre kan uppfyllas. Vidare visar granskningen att samrådsarbetet i svenska som andraspråk och matematik inte är likvärdigt med samrådsarbetet i svenska vilket även det kan leda till att elever inte upptäcks i rätt tid och får det stöd och de anpassningar de har behov av. Genom att samrådsarbetet blir likvärdigt ökar förutsättningarna att lyckas med garantins målsättning ytterligare. Dessutom kan skolans analysarbete och planering av stödinsatser utvecklas och fördjupas så att kvaliteten i lärares undervisning kan förbättras än mer och bidra till att fler elever når kriterier för bedömning av godtagbara kunskaper inom garantins ämnen.

² 3 kap. 4 § 1 st. skollagen.

³ 3 kap. 4 a § skollagen.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderas rektorn att se till att personal med specialpedagogisk kompetens används i både särskild bedömning vid indikation och planering av stödinsatser. Rektorn rekommenderas även att verka för samrådsarbetet inom svenska som andraspråk och matematik blir likvärdigt med samrådsarbetet inom svenska. Utöver det kan rektorn sträva efter att skapa goda förutsättningar för ett kollegialt lärande där speciallärares kompetens används i analys och utveckling av lärares undervisning.

Skolverkets rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser kan med fördel användas i detta arbete.⁴

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Ana-Maria Koci Spång.

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Susanne Lindberg Åkerberg (föredragande) och utredare Roger Persson samt utredare Roger Thuring deltagit.

⁴ Skolverket (2022). *Rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklass och lågstadiet*. Tillgänglig via < <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/rekommendationer/rekommendationer-om-arbetet-med-garantin-for-tidiga-stodinsatser-i-forskoleklass-och-lagstadiet> >.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade utifrån Skolverkets rekommendationer för arbetet med garantin.⁵

Följande områden granskas:

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens etablerar ett nära samarbete och samtalar om hur det gemensamma arbetet med garantin ska utformas och hur arbetet ska leda till att syftet med garantin uppfylls.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens identifierar behov av och föreslår kompetensutvecklingsinsatser inom garantins område.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens arbetar tillsammans utifrån organisationens och skolans rutiner och med frågorna vad, hur, när och av vem något ska göras inom garantin.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens utvecklar en samsyn kring begrepp och målsättning för arbetet med garantin.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens tar stöd i varandras kompetens i arbetet med att möta elevernas varierande förutsättningar och behov.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens reflekterar och analyserar tillsammans hur undervisningen har utgått från ett varierat sätt att lära och hur eleverna har fått möjlighet att visa sina kunskaper.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens samtalar om vilket stöd som fungerar för eleven.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens analyserar tillsammans resultaten av de obligatoriska materialen utifrån vad det är som påverkar elevernas resultat.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

[Garanti för tidiga stödinsatser \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/garanti-for-tidiga-stodinsatser).

⁵ Skolverket (2022). *Rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklass och lågstadiet*. Tillgänglig via < <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/rekommendationer/rekommendationer-om-arbetet-med-garantin-for-tidiga-stodinsatser-i-forskoleklass-och-lagstadiet> >.

Bilaga 2: Författningsstöd

Förberedelser och genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

I skollagen finns bestämmelser om en garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet. Garantin består av flera led för att säkerställa att elever i behov av stödinsatser får rätt stöd i rätt tid. Enligt skollagen ska ansvarig förskollärare eller lärare i förskoleklassen, årskurs 1 och 3 i grundskolan under vissa förutsättningar genomföra en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling. Den särskilda bedömningen ska göras om det, utifrån obligatoriska kartläggnings- och bedömningsmaterial, finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper i svenska, svenska som andraspråk eller matematik som gäller för aktuell skolform.⁶

Om det efter en sådan särskild bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie verksamheten eller göras en anmälan om eventuellt behov av särskilt stöd till rektorn enligt 7 §.⁷

I slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet i grundskolan ska det genomföras en uppföljning av sådant stöd som getts. Resultatet av uppföljningen ska överföras till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs.⁸

Skollagen definierar tre situationer inom garantin för tidiga stödinsatser, där ansvarig förskollärare eller lärare som huvudregel ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens. Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid den särskilda bedömningen av en elevs eventuella behov av extra anpassningar och särskilt stöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik samt vid planering av sådana extra anpassningar så att rätt stödinsatser utformas för eleven. Den ansvariga förskolläraren eller läraren ska också vid uppföljningen av det stöd som getts samråda med personal med specialpedagogisk kompetens.⁹

⁶ 3 kap. 4 § 1 st. skollagen (2010:800).

⁷ 3 kap. 4 § 2 st. skollagen.

⁸ 3 kap. 4 b § skollagen.

⁹ 3 kap. 4 a § skollagen.

Av förarbetena framgår att syftet med garantin för tidiga stödinsatser inte bara är att de elever som är i behov av stödinsatser ska få sådana insatser tidigt. Avsikten är också att det ska säkerställas att dessa insatser är utformade utifrån elevens behov. Specialpedagogisk kompetens kan enligt förarbetena bidra till att stödinsatserna utformas på ett ändamålsenligt sätt och även bidra i utvärderingen av insatserna.¹⁰

Vidare anges i förarbetena att personal med specialpedagogisk kompetens ska vara ett stöd för ansvarig forskollärare eller lärare, bland annat vid bedömningen av behovet av stödinsatser hos de elever som befinner sig i gränslandet mellan dem som inte bedöms ha något sådant behov och elever där förutsättningarna för extra anpassningar eller anmälan till rektorn enligt 7 § redan är uppfyllda. På vilket sätt samrådet ska genomföras måste avgöras från fall till fall. Även i fråga om planering måste det sätt på vilket samrådet ska genomföras avgöras från fall till fall.¹¹

I läroplanen anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov.¹² Vidare anges att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd, och samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.¹³

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt hjälp de behöver. Rektorn har vidare ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹⁴

¹⁰ Regeringens proposition 2017/18:195. *Läsa, skriva räkna – en garanti för tidiga stödinsatser*, s. 51 f.

¹¹ Prop. 2017/18:195 s. 86.

¹² Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 22), 1. Skolans värdegrund och uppdrag, avsnitt En likvärdig utbildning.

¹³ Lgr 22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

¹⁴ Lgr 22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.